

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

สหกรณ์การเกษตรเป็นองค์กรธุรกิจที่สร้างขึ้น โดยการรวมตัวของเกษตรกร มีวัตถุประสงค์ เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน ทางด้านเงินทุน การผลิต การจัดจำหน่าย และเพื่อยกฐานะ ความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้น สหกรณ์การเกษตรจึงเป็นสถาบันเกษตรกรที่เป็นแหล่งให้ข้อมูล ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งทางด้านสมาชิกที่เป็นเกษตรกร ด้านหน่วยงานของทางราชการ ที่ช่วยสนับสนุนและกำกับแนะนำวิธีการดำเนินงานของสหกรณ์ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ภูมิภาคที่ 10 (เชียงใหม่) จัดตั้งขึ้นเพื่อสนองรับนโยบาย ของรัฐบาลที่มีเป้าหมายในการให้ความช่วยเหลือแก่สหกรณ์การเกษตรที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค อย่างใกล้ชิด โดยมีหน้าที่ในการกำกับแนะนำให้คำปรึกษาแก่ฝ่ายตรวจสอบบัญชีประจำจังหวัด และให้การศึกษอบรมด้านการเงินการบัญชีแก่สมาชิกชั้นนำ คณะกรรมการดำเนินการ ผู้จัดการ พนักงานบัญชี และผู้ตรวจสอบกิจการของสหกรณ์การเกษตรในพื้นที่รับผิดชอบจำนวน 6 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน พะเยา และแม่ฮ่องสอน จากภาระหน้าที่ดังกล่าว ทำให้ทราบว่าสหกรณ์การเกษตรยังไม่สามารถนำข้อมูลทางบัญชีมาใช้ในการบริหารงานได้อย่าง เต็มที่ ทำให้ผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร การศึกษา ถึงสภาพการในการใช้ข้อมูลทางบัญชีในการบริหารงานของสหกรณ์การเกษตร จะทำให้ทราบถึง ปัญหาและความต้องการใช้ข้อมูลทางบัญชีของสหกรณ์การเกษตร และสามารถนำมาประกอบการ พิจารณาในการให้ความช่วยเหลือของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ภูมิภาคที่ 10 (เชียงใหม่) และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ในการศึกษาเรื่อง การใช้ข้อมูลทางบัญชีในการบริหารงานของสหกรณ์การเกษตร ในพื้นที่ ความรับผิดชอบของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ภูมิภาคที่ 10 (เชียงใหม่) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาถึงสภาพปัญหาการใช้ข้อมูลทางบัญชีในการบริหารงานของสหกรณ์การเกษตร แต่ละสหกรณ์ในพื้นที่ 6 จังหวัด

2.2 ศึกษาการใช้ข้อมูลทางบัญชีในการบริหารงาน โดยผู้บริหารของสหกรณ์ เจ้าหน้าที่ของทางราชการ และเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์การเกษตร

2.3 ศึกษาความต้องการของผู้ใช้ข้อมูลทางบัญชีของสหกรณ์การเกษตร ได้แก่ คณะกรรมการดำเนินการ พนักงานสหกรณ์ เจ้าหน้าที่ของรัฐบาล และเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์การเกษตร ในพื้นที่ 6 จังหวัด เพื่อให้ทราบความเพียงพอของข้อมูล และความต้องการข้อมูลเพิ่มเติมในด้านต่าง ๆ

ขอบเขตการศึกษา

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาถึงสภาพการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตร ว่าเป็นไปตามหลักสหกรณ์และการจัดทำบัญชีเป็นไปตามระเบียบที่ทางราชการกำหนดหรือไม่ เหมาะสมกับสภาพธุรกิจของสหกรณ์เพียงใด และสามารถให้ข้อมูลเพียงพอต่อการใช้ประโยชน์ในการบริหารงานของสหกรณ์ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ข้อมูลเพียงใด โดยจะศึกษาจากสหกรณ์ประเภทการเกษตรที่มีการดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอและมีปริมาณธุรกิจจำนวนมาก เพื่อเป็นต้นแบบของสหกรณ์การเกษตรอื่นในจังหวัดนั้น ๆ ต่อไป

2. ลักษณะสหกรณ์ที่ทำการศึกษา ได้แก่สหกรณ์การเกษตรที่มีปริมาณธุรกิจจำนวนมากเป็นอันดับหนึ่งของจังหวัด ดำเนินธุรกิจแบบเอนกประสงค์ โดยดำเนินธุรกิจด้านสินเชื่อเพื่อการเกษตร การจัดหาสินค้ามาจำหน่ายตามความต้องการของสมาชิก การรวบรวมผลผลิตเพื่อจำหน่ายและการแปรรูป การให้บริการและเผยแพร่วิชาการทางด้านเกษตรกรรม และส่งเสริมให้สมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยการรับฝากเงินจากสมาชิก

3. การศึกษาสหกรณ์การเกษตรในพื้นที่ความรับผิดชอบของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ภูมิภาคที่ 10 (เชียงใหม่) โดยทำการคัดเลือกสหกรณ์ใน 6 จังหวัด ๆ ละ 1 สหกรณ์ รวม 6 สหกรณ์ ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจหลายประเภท และมีปริมาณธุรกิจจำนวนมาก ได้แก่

1. สหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด	จังหวัด เชียงใหม่
2. สหกรณ์การเกษตรเมืองเชียงราย จำกัด	จังหวัด เชียงราย
3. สหกรณ์การเกษตรห้างฉัตร จำกัด	จังหวัด ลำปาง

4. สหกรณ์การเกษตรบ้านโห่ง จำกัด	จังหวัด ลำพูน
5. สหกรณ์การเกษตรดอกคำใต้ จำกัด	จังหวัด พะเยา
6. สหกรณ์การเกษตรเมืองแม่ฮ่องสอน จำกัด	จังหวัด แม่ฮ่องสอน

คำนิยามศัพท์

ข้อมูลทางบัญชี หมายถึง ตัวเลขต่าง ๆ ที่ปรากฏในสมุดบัญชี ที่มีการบันทึกตามระบบบัญชีที่กำหนดไว้ โดยอาศัยเอกสารหลักฐานประกอบการลงบัญชีที่มีอยู่ครบถ้วนถูกต้องสมบูรณ์แล้วจัดทำเป็นงบการเงิน เพื่อรายงานถึงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของสหกรณ์ในรอบปีหนึ่ง ๆ

สหกรณ์การเกษตร หมายถึง สหกรณ์ที่จัดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายสหกรณ์ และประกอบธุรกิจประเภทการเกษตร

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ภูมิภาคที่ 10 (เชียงใหม่) หมายถึง หน่วยงานราชการประจำส่วนภูมิภาค สังกัดกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตั้งอยู่ ณ อาคารศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่รับผิดชอบดำเนินงานใน 6 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน พะเยา และแม่ฮ่องสอน

วิธีการศึกษา และการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้กำหนดวัตถุประสงค์โดยคำนึงถึงความสำคัญของข้อมูลทางบัญชี เพื่อให้ผู้ใช้ข้อมูลได้นำไปใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงเลือกใช้ตัวอย่างจากสหกรณ์ที่มีปริมาณธุรกิจจำนวนมาก และเพื่อใช้เป็นตัวอย่างแก่สหกรณ์การเกษตรอื่นด้วย

1. **ข้อมูลทุติยภูมิ** ได้จากการรวบรวมเอกสาร หรือสิ่งพิมพ์ เกี่ยวกับสหกรณ์การเกษตรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนรายงานของผู้สอบบัญชี และรายงานกิจการประจำปีของสหกรณ์

2. **ข้อมูลปฐมภูมิ** ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ กลุ่มบุคคลซึ่งเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากข้อมูลทางบัญชี ได้แก่ คณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ ผู้จัดการ พนักงานบัญชี พนักงานดินเชื้อ พนักงานการตลาด เจ้าหน้าที่ และบุคคลในหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ เจ้าหน้าที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ประจำจังหวัด เจ้าหน้าที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ภูมิภาคที่ 10 (เชียงใหม่) และเจ้าหน้าที่ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ที่รับผิดชอบในการพิจารณาสินเชื่อแก่สหกรณ์ทั้ง 6 สหกรณ์

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยการนำข้อมูลที่รวบรวมได้ มาประมวลผลและเรียบเรียงจัดทำเป็นรูปเล่ม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสภาพการใช้ข้อมูลทางบัญชีในการบริหารงานของสหกรณ์การเกษตรใน 6 จังหวัด
2. ทำให้ทราบถึงการใช้ประโยชน์จากข้อมูลทางบัญชีของสหกรณ์การเกษตรใน 6 จังหวัด
3. ทำให้ทราบถึงปัญหาในการนำข้อมูลทางบัญชีไปใช้ประโยชน์ในการบริหารงานของสหกรณ์การเกษตร เพื่อให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้ความช่วยเหลือ และส่งเสริมงานสหกรณ์ให้พัฒนาดียิ่งขึ้นต่อไป